

המזכרה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יציא לאור בכל ערב שבת

מחיר מודעות או הוצאות לנפטרים
לפי גדל השטח
ברכת מו"מ 60 הלר. כראש הגליון
שני כתרים.
גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו ומקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
הארסון לבית המערכת ולארמניסטריה:
„HAMICPE“
Kraków.
(בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

מחיר החתימה על „המזכרה“ עם
ההוספה הספרותית החדשית
רמת המצפה:
כאוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרים
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75
באשכנז:
לשנה 8 כתרים
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרים — 9.50 אראנק.
על „המזכרה“ בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

Kraków, 12 Marca 1909

גליון יא.

כראקא י"ב אדר ב' הצוה תרס"ט.

המדונה הראשונה וכל אחת יש לה קרקע-השפעה
בתבל. עמים עומדים על מדרגה נמוכה מחקים
מעשי עמים ממדרגה גבוהה. החינאים והפרסים,
שסגרו שעריהם לפני הקולטורה שכהוין — אינם
מתפתחים כלל.

בעמנו ישנם כל ארבעת תנאי ההתפתחות
במדה מרובה, ועל כן התפתחה תרבותנו הנומית
בכל דור ודור במדה שאין למעלה ממנה. להשפיע
על אחרים בכשרוננו אין ביכולתנו, יען שפלים אנו
בגולה וחכמת המסכן בזויה, אבל בתוכנו פנימה
הוספנו חכמה ותרבות תולדות ארבעת התנאים
הנ"ל. עמנו הוא בעל כשרון גדול; מסוגל מאד
לחקות מעשי אחרים, יודע הוא להתאקלם לכל
סביבה, לקבל כל קולטורה ולמזגה עם קולטרתו
הוא; עם הספר הוא ולמרות תנאים בלתי נאותים
הוא לומד הרבה את תורתו וחכמת אחרים,
ומי צמחה בעל נסיון מתוך זקנה? מסכה זו הוא
יודע להלך לרוח העת, ואופן חייו כלפי חוץ אינו
גרוע כל כך. אך חיינו בקרבנו פנימה הולכים מורידים
אנושה. מפני הכללים, המפרזים שנתקבלו: אין
לשנות, אין אנו בקיאים, כל חדש אסור, חדלה
אצלנו לגמרה כל התפתחות פנימית וכל דבר,
שאינו מתפתח עוד ואין עולה למעלה, הוא בהכרח
יורד והוא נשחת והולך. זהו כלל טבעי גדול בכל
הבריאה ובכל היקום. אצלנו כבר כטלו כל ארבעת
אופני קניני התרבות ותורותינו אינה מתפתחת רק
כלפי חוץ, בכשרוננו אין אנו משתמשים, כי אין

כי הם מתחנכים בסביבה חשכה, בלי תנאים
נאותים להתפתחות כשרונם — הם נעשים לאנשים
גדולים. למין הזה שייכים „עלוינו“, שכן לילה הם
נעשים לדקטורים, לאמנים או לסופרים מצוינים. יש
נולדים בכשרונות קטנים, וכלי האמצעים האחרונים
יהיו למין שקוראים אצלנו „עמי-הארץ“ ויש שגם
בעזר האמצעים האלה לא יהיו לבני תרבות. חקוי
ביצד? בכל ילד יש הכח לחקות מעשי אחרים.
תינוק קטן יודע לחקות מעשי אביו, אמו וכל הסביבה
שלו. עי החקוי הוא לומד את הדבור ואת דרכי
ההגיון הראשונים ואת מושג טוב ורע וכמה מושגים
אחרים באדם יגיע לכלל למוד. למוד ביצד? האדם
עין השדה, כמו שעין צריך לשכלול ע"י קציצת
הענפים, הרבבה, השקאה ושרוד הארמה, כן נוף
האדם ורוחו צריכים לשכלול, כלומר ללמוד. אלמלי
גדלנו את בנינו בלי תורה ודרך-ארץ, היו נעשים
לפראים. ע"י נסיון יודע ילד, שסכנה היא לעמוד
אצל האה או להשתעשע עם סכין חד וכדומה
מאה מושגים אחרים.

בהתפתחות היהודי כך התפתחות העם. ישנם
עמים בעלי כשרונות גדולים, שהם משפיעים בהם
גם על עמים אחרים. בעמים העתיקים היו כן:
הבבלים, המצרים, העברים, ההלנים והרומאים.
השפעת שני האחרונים חדשה נעוריה בשנת 1453
אחרי כבישת ביזנץ ע"י הטורקים וחכמי יון נפוצו
על פני תבל וחוללו את התקופה, שקוראים לה
רנסנס. בימינו אנגליא, צרפת ואשכנז עומדות על

יוסף ווייסבערג
מאורשים ב' אדר תרס"ט
יעוצרואני אצל טשורטקוב
פרובונא

יודע פרייבג
מאורשים ב' אדר תרס"ט
פוטוק זלוטע
מאישין (אונגרו)

ברכת מו"מ ורב אשר ידידי החביב ד"ר יעקב
שמואל פוכס בלונדון, שהיה עורך „המגיד“ בקראקא
ולאשתו הכבודה לחגיגה בר מצוה של בנם הנבון
והשוקד מר שלמה.
לחגיגת בר מצוה של הניק וחכים מר שמואל
פוכס הגנו סגורים את הוריו הנכבדים ד"ר יעקב
שמואל פוכס ואשתו וככ"כ מו"מ ורב שלום ואשר.
פ. ה. וועטשטיין ואשתו.
ברכת מו"מ מקרב לבי לאחי הנכבד מר יוסף
לאריס עם כה הגביר מו"מ אבא כרעמאנא.
ליב ווייסבערג — פרובונא.

חיינו שבפנים.

בשנסתכל על התפתחות האדם נמצא, שהתפתחות
זו הולכת את דרכה בעזרת ארבעה אמצעים והם:
בשרון, חקוי, למוד ונסיון, כשרון מה הוא? יש
נולדים בכשרון מיוחד לאיוז אמנות או לאיוז חכמה
ביחוד, ויש נולדים בכשרונות גדולים מאד באופן
שגם בלי האמצעים האחרים, חקוי, למוד ונסיון —

פיליטון.

מזכרונות ילדותי.

לי אמי ספרה אנדה נפלאה.
עוד ילד הייתי אנכי,
אנדה כה יפה, שאנדה וטוה
חלומות של זהב במוחי.
ואת היתח בשבת בין הערבים —
הפענדה טרם בלטה —
וזקני או ישב אל השלחן וזמר
בגשמה אתקינו בעודתא.
והשעה החשאית של רעוא דרעו,
העמופה ריזן דלעילא.
פרשה על הכל רשת דמדומים,
קשורה מאור ואפלה.
וקולה של אמי השתפך בעלמה
בגלת בסף צלולה,
השוטפה בהמה רכה וצנועה

במעבה חורשה אפולה.

ותקח האנדה את נפשי תקמנה

תחת פנפה הצהורה

ותשא אותה לעולם-פלואים.

שקלו יפי ואורה.

ותשט עמה בספינת-קסמים

על פקני-החר מפכים.

וסביבה נהרסו תחומי תמנים.

נפלו נבולות מרחקים.

ואשפח כל אשר סביבי בבית

ואני משמוע לא שבעה —

ולאט הניחה מחורה החשכה

ולתדליק הנר כבר תבעה.

אך אנכי הייתי עוד חולם בהקיץ

ושכור-דמיונות ישבתי;

גם הנגון של חמדת לא הפריע חלומי.

שבעה לשמוע אהבתי —

פתאום העירתי נערת זקני

ונפשי ממרום נפלה —

דומה שתקום משנה עמוקה —

מהר קח ההכרלה. —

וארלק האבוקה — זאת היתה מלאכת.

שעשיתי תמיד בגאווה;

אך הפעם לי נדמה שזוכה האבוקה

טפות חמות של שעווה.

ותפול מעני דמעה בורדה

ולתוך חלחב צנחה

ותרעד האש באישה קלילה

ותבלע אט — באנחה...

א. ל.

הולדת בכפר.

מאת י"ם הציוני בסאסוב.

על ראש הנכעה בקצה הכפר בוקרא עומד בית
קטן ונמוך, העומף בימי החורף כלו בתבן, ונראים
בו רק חלונותיו הצרים בעלי איבע שמשות, בתוך
הבית בחדר מיוחד עומדה בזוית מטה רעועה ועליה
שוכבת אשה צעירה לימים והיא חולה מסיכנה, מאז
הבקד יושבת היא על המשבר ובח אין ללדת. באור
העשית, החלווה על הקיר לפני מטהה, נראים פניה

ענינים מדיניים

המצב הפנימי באוסטריא. ביום ד' ש"ז נפתחה מועצת המסלבה בווינא לססיון חדשה. כל ראשי הבית ומזכיריו וועדיו נכחו מחדש. לנשיא במקום הנוצרי-הסיציאלי ד"ר וייסצירכנר נבחר זקן האנטישמים בווינא ד"ר פאמאי נעזרת הפילנים והאשכנזים החפשים. סגני הנשיא נבחרו הקודמים, מלבד תחת הסגן הסלובני פיגצניק נבחר קרואטי. ההצעות הנחוצות הרבות, שהוכנסו בססיון הקודמת במלוא והמשכים יבניים חדשות על רדיפת אחיהם הרדיקלים, אבל ראש הממשלה כבר עשה פשר עמהם, שיתנו לסלק את צרכי הממשלה הנחוצות, מבטא וזכא, הכנסת מסה"ב בביתם כרשיה הממלכה והסכמה על ספוח בוסניא. יתר ההצעות, שכבר דן בהן הכית פעם אחת המסנה מיד אל הועדים. אבסמירקצא מקיים שלא היה רק כחוק הפשר ע"ד הלשונית כביהם, שאין דעה המשכים נוחה ממנו. כן יעבור הכית בדחק. **הסכסוך עם סרביא.** סרביא לא נכנעה לגמרה נם אחרי שמעה מרוסא, שלא העזונה לנחול את בוסניא. על עצת רוסא ענתה, כי היא תמסור גורלה ביד הממלכות הגדולות והנה תשפוטנה בינה ובין אוסמריא-אונגרן. אבל אוסמריא בעצמה פשטה ידה לשלום. ציר אוסמריא-אונגרן בסרביא הגראף פורבך הודיע את ממשלת סרביא, כי אוסמריא-אונגרן נכונה להציע הצעותיה בדבר יפוי-כח כשרה הכלכלה, שתתן יסרביא, אם תותר סרביא בפירוש על כל תביעות אחרות. לענות מענה ברור קצבה אוסמריא לה זמן ער סוף החדש הזה. אבל כפי הנראה אין בדעת סרביא להכנע ולותר בפירוש ואפשר מאד, כי ארץ-רוח אוסמריא יגיע בימים האלה עד קצו ותשדח לסרביא הזהרה אחרונה, כי להיות תלויה ועומדה לא תוכל. וכינתים יתגרו חבלי סרכים על גכול בוסניא כצבא הגבול האוסמרי ויוורו עליהם. כימים האחרונים קרו מקרים אחדים כאלה, שנפלו חללים משני הצדדים. למצב כזה מוכדחה אוסמריא לעשות קץ במהרה. וככל ואת אין להאמין, כי הסרכים יהיו קלי דעת כל כך להחגרות בדעה, למרות ידיעתם, כי רוסא לא תעזרם ולא תוכל לעזרם, כי אי אפשר עתה בשום אופן לרוסא להכנס במלחמה עם אוסמריא-אונגרן ואשכנזי אחרים שגם צרפת עומדת לימין אוסמריא. לאשכנזי יש ספינות מלחמה אדירות, שתוכלנה לכבוש כשבוע אחד את פטרבורג וכל ערי החוף האחרות, בעוד שלרוסא אין כמעט ספינות מלחמה כים הבלתי ולא כסף ולא צבא ערוך ונכון. וברור כשמש, שאם אך

אנו בקיאים" ומאחרים אנו לומדים רק מעשים, שעלינו לעשות כתור בני אדם, אבל כתור יהודים אין אנו לומדים עוד כלום. היהדות הפנימית נשארה קפואה ועומדת, והיא בתורה מתנונה והולכת, הוא יורדת. סופרנו בדור הזה, יהיו מאיות מחנה פוליטית שיתיה, עובדים רק על שדה אחר, הלאומות ושוכחים לגמרי, שגם בלי שאלת הלאומות ישנן שאלות צבוריות-קולטוריות.

רבותי! התבוננו פעם להנעשה בבית הכנסת או בבית המדרש בשעת התפלה, הביטו איך נעים שוכנים רצים וצועקים משתובבים ומכים איש את רעהו, איך בעל-בתים הנונים מתלוצצים, שוחקים, מתהוללים, שותים י"ש ומתקוטטים בבית מדרש, וכשבא דבר ריב מהמין הזה לערכאותיהם, הם עונשים את החיוב לא בתור מפריע את התפלה, כ"א סתם מחמת הכאה וקטטה ובית אלקים לא מעלה ולא מוריד. בא איפא והגד לנציל, שבבתי התפלה של בעלי אמונות אחרות שורר סדר נכון בשעת התפלה — ישחק לשגעונך ויירק שיש פעמים. בא אתי לרהוב היהודים. פה בית הכנסת, בית המדרש, קלוזו ופה בית הרהצה ובית הבה. האם כה נפל רגש היפי שלנו, שאצל בנינים קדושים ויפים יעמוד מקום לצרך. על בתל בית המדרש דבוקה מכלא כתובה באותיות גדולות. אסור לה... על הבתל ובכן אצלנו צריכים לאסור דבר שכל אדם מושבע ועומד עליו, דבר שכן דת אחרת יונקי משדי אמו. אבל גם ההזהרה לא תועיל לפני קריאת התורה יוצאים העדרים ומממאים את הקדש.

מת בעיר — הג' לחברה קדישא", היא שותה, מתהוללה ואובלת זכתי מתים. שקלא וסריא עם הקרובים. חמש מאות, אלף כסף, שני אלפים דמי קבורה. הקרובים בוכים למתם, לבם נשבר בקרבם בראותם מתם מוטל לפנייהם, נפש יקרה אברה ובאים החמסנים וגוולוס גם את הרבוש, כי יש אשר ירשו, שיתנו את הפרומה האחרונה. כזה הוא רגש הרחמנות אצלנו. תורתנו מלמדה, שעלינו לדעת, שסוף כל אדם למות, שעלינו לבכות למת ולנהם את האבלים ואנחנו גורמים להם צער וצרות. הקיסר יוסף השני בראותו שהבמרים גוולוס את העם במות אחד מקרוביהם, נתן פקודה, שהכהן צריך ללות את המת בעד ששים אנורות. מי יתקן אצלנו את המעות אם אגדת הקהלות בן לילה היתה ובן לילה אברה! יעקב הכהן רפאפורט.

הפרוץ מלחמה חדשה, הפרוץ מיד רובלוציא חדשה ברוסא. לכן נוכל לבטח, כי כרגע האחרון תעכב רוסא את המלחמה. ואם לא איזו רוח עושים, איזו רוח שמה, שלא נוכל לשער, העיב את כינת התקפים ברוסא ובסרביא לא תהיה מלחמה.

על המצפה

מתירים ואוסרים.

זה שנתים נשמעה צווחה בין הרבנים על אדות העידות הכשרים. סוחר זה מביא איזה מאכל או משקה למכרו וכידו "הכשר" מאת רב יר"ש ידוע ובא סוחר אחר ומביא הכשר מרב יר"ש אחר וכו' בתוכו: "כל הסריקין אסורים בחזיר ורק סריקי כיתות מותרים". הרב האחר מיצא את עצמו נעלב ומחלקת נהיה בין תופשי התורה ובזיונות וזוללים וחשדים נשמעים ואיזה שלישי מכה על כסנו ואומר: שישו בני מעין, כשנה הזאת אעשה אי"ה עסק טיב. לא התערבנו עד כה כריב המנינה הזה, שע"פ רוב אינו לשם שמים עכ"פ מצד קוני ההכשרים מידי הרבנים, כי כיו נעשה באונגרן הרחוקה ואין הדבר נוגע לבני גליצא באיפן ישר. אבל כשנה הזאת נשתרבה כבר המחלקת והגיעה גם למדינה הזאת. תעידות נרפסות, להכשיר שליבוכיץ הבא באונגרן ועליהן חתומים רבנים רבים וכראשם הגאון ר"ל הורוויץ מסטניסלב ותעידות אחרות נרפסות ע"י עישה שליבוכיץ בגליצא, כי כל שליבוכיץ, שאין בעליו נורעים בעצמם ליר"ש, אין ההכשר מועיל ומשקיהם הם חמץ גמור ורבים נכשלו כשנה שעברה כאיסור חמץ כפסח. וגם תחת ההזהרה הזאת חתומים רבנים רבים וכראשם הגאון ר"ש שווארדון מברעזאן ודרך אנב מראה כעל ההכשר הזה תעודה, שהוא עצמו איש חסיד ידוע. הכלית ההזהרה הזאת כרורה וגלויה לכל. כעל השליבוכיץ בגליצא רוצה לכבוש את כל השוק ולעשות לו את המשקה הזה למונופול לעצמן, שיוכל להרים את המחיר כאות נפשו ולהעשיר כפעם אחת עשר גדול, כעין בערי המרוסמות כאמריקה, וזה על חשבון היהודים הדלים בגליצא, שהכנת צרכי הפסח קשים להם גם כלא זה כקריעת י"ס. זה עושה סחורה ביראת שמים שלו ועל ר' יעקב לשלם. האמת היא, כי כל רב הנותן הכשר על שליבוכיץ באונגרן הוא מושיב בעצמו איש יר"ש נאמן בתוך הפבריקה, שישגיח על מעשה המשקה, שיהיה כהכשר גמור, כמו שנוהגים גם בבתי המחנה, שמיחנים שם קמח לפסח. מדוע אין הרבנים

והוא לבדו נסע בעגלתו הקטנה והיפהפיה רתומה לסוס אביר ויקר העירה, להביא את המילדת. וכשנולד או בנו הכבוד למול-טוב, נתמלאה כל הבית אור ושמחה. חמותו חבקה את בתה היחידה לה בזרועותיה, נשקה אותה כמו פיה, ונתנה לה כמנהג חריזי הפנינים מעל צוארה. חותנה ציה או לשחוט את הבהמה הדקה, שכלכלה מנצירה והעניקה ממיטב המאכלים, בכדי שתשמן, לשחמה לסעודת הברית לכבוד נכדו הראשון. הרב, שהיה הסנדק ומרביה בעלי-הבתים החשובים שכער, באו לברית המילה, אכלו ושתו והמיכו את לבם כל היום והלילה עד הכקר ממחרת. כח רמיונו מעביר לפניו הלאה את העת השובה והיפה בכל ימי חייו. והוא רואה בעיני זכרונות את רבקה'לי אשתו האהובה יושבת אצל עריסת בנה, על ראשה היא נושאה שבים לכן כשלג משורר בפטורי ציצים ממשי ירקרק מעשה ידית. לחייה אדמו כשושני הגן ועיניה היפות מלאות אור וגייל בהכיטה על בנה היפה חמננס בעריסתו במנוח שאננה כצפיר בקנו... ברגלה הימנית היא מניעה את הערש, לכל ייקץ התינוק היקר ממשתנו, והוא יושב בצד השני לעמתה אצל שלחן עגול קמץ ומתדננס לפניו פליטון יפה מעהון עברי לזרנגוניה.

הציור היפה מימי שלוחי מימים שעברו, המרחף עתה כמו חי על בנפי דמי, משעשעה ומישהו כל כך בנעימות עד שאינו יושב איך התחזק הרוח

החם החוצה, תקפהו הרוח החזק הנושב מראש ההר וסעד שלג טפח לתוך פניו, ויוסלי הרגיש איזו השנהות במצב גופו, קור וחום, חום וקור ועזעוהו חליפות, גם חש כאב גדול בראשו. אבל אשתו מרחפת בסכנה גרולה, ואין לו עתה פנאי להתכונן על בריאותו הוא. ובכן התחיל לחשוב מה יעשה? אם לרוץ הכפרה למחר לשכור איזו עגלה לנסוע העירה, או מוטב שיעבור ברגל חצי המיל וכעיר ישכור עגלה להביא את הרופא. לא! — אמר יוסלי לנפשו — כבר עברה השעה העשירית בלילה, האכרים ככפר כבר ישנים כלם, וכמשך העת, שיתאחד אחד מהם בקומו ממשכבו, לרתום את הסוסים, יכול אני לכוא כרגלי העירה. ע"כ נשא את רגליו והלך. הרוח, שנשב כמולו, דחק אורו בעצם תקפו אחרונה, ראשו כואב לו מאד, מוחו הסתער בקרבו וכל יצורי גוו רועדים מקור וחום, והוא הולך הלאה. הרעיון שאשתו האהובה נמצאה בסכנה, צר אותו כנפיו והולוכו הלאה והלאה כפסיעה נסה.

הוא עובר, וכח רמיונו עובר לפניו ומסיעו לרגעים אחרים ממצבו הנכחי המר ומוליכו לאחור אל העבר. הוא מזכיר אותו את הימים הטובים, שעברו עליו לפני תשע שנים. בהיותו אז אברך עשיר ונבכר, ארוחתו היתה ערוכה לו המיד על שלחן חותנו, שהיה המונו בבית המרוח בכפר, יהודי כשר עשיר ונכבד, גם אז ישבה רבקה'לי אשתו על המשבר,

החיריב, אשר מראה גיסם להם. עיניה גדלו עתה פיי-שנים, חטמה מעוקץ ושפתותיה עבות וכחולות. בכל פעם היא משמיעה קול ועקה נוראה כשריקת חלילים. בפאת משהה ממרגלותיה יושבת אנטוניוכא הזקנה הגבאית מבית הפלת הנוצרים, המשמשת גם כהור מילדת בין האכרות העניות בכפר, וממנממת איזו תפלה בלחש... על הספסל שבין התגור והכירים יושבים שני ילדים כן ובת אחוזים ודבוקים זה בזרועות וזוכים בחשאי, כלי אמר ודברים רק מעיניהם נזולות דמעות ומדטיכות את לחייהם הצנומות והרוזות. דומם כבפיפת ראש, נגרש ונדחק מיגינו המר, הולך יוסלי בעל היולדת כצעדי און בחדר הנה והנה ומפרק את אצבעותיו. בכואו לפני מטה אשתו הוא נצב, מסתכל בפניה כרחמים גדולים ועיניו נמלאות דמעה גדולה. פהאום השמיעה היולדת צעקה גדולה כל כך נוראה עד שכל כלי הבית הודעו ונעתקו ממקומם. חיש עמדה היולדת הזקנה ממקומה, הרכינה את גופה אל המטה ואחרי שבדקה את היולדת רגעים אחרים קראה בקול: "יאשקא, מהר לך העירה והבא הרופא הנה!"

לב יוסלי רעד בקרבו ואנחה ככדה התפרצה מהחום נשמחו, מבלי דבר דבר עטף את אדירתו הישנה על גופו, חבש את מצנפתו הקרועה על ראשו, ואחרי שזרק עוד מרחוק מבט מלא עצב מר על אשתו האומללה עזב את החדר. יוסלי, שיצא מחדרו

זה כחצי שנה, שהתחילו גם צעירי גליצא, לבוא לארצנו, — כן מתאינים לפנינו — בעינים מראות הקוה עמדנו וחכינו לאחינו אלה המתחילים להחליף את הרבור במעשה, עוזבים את מלחמות הבחירות השונות — המכלות ללא הועיל את הגוף והנפש — לאחרים, ומחליפים אותן בציונות אמיתית ממשית, בשיבת בנים לארץ אבותם. אולם לדאבונו אחרת ראו עינינו, במקום אנשי כח ורכוש באים חניכי בית המדרש (כנראה ע"י העמותה "השחר") באין אונים וכלי אמצעים, שיספיקו לכלכלם אף ירחים אחדים, פה בארץ מאויב. לעבודה גופנית אינם מוכשרים ולמסחר חסרים להם האמצעים. ומחויב הגב למראה הצעירים הססנים הללו המוכרחים אחר עיני זמן מיעט לעמוד על פתח הקונסול ולבקש ממנו כרטיס-נסיעה. והמקרה הזה הולך וחוזר זה פעם העשירית, ואחריהם כבר עומדת חבורה שלמה של הבאים החדשים, המקנאים כאלה שבכר וכו' לקבר מהקונסול אמצעי הנסיעה והקונסול אחר שחקר היטב לתכלית נסיעתם של הצעירים האלה ולהסבה שגרמה לה, נעשה לידד נאמן ונותן לכל אחד כרטיס-מסע וגם דיוצאות הדרך, בכדי להפטר, פאן דיעזען ארמען אוניווינישמען ערעמענטען, וועלבע דורך לייכמונינגע אגיסאציאן פערפיהרט ווערדען... חושבני שדברים כאלה אינם נזקקים לכאור, וכי יש בכל הרברים הנזכרים די סבה לעצור בעד ההגירה הזו, שהפסדה מרובה משכרה. הלא ידוע למדי, כי לא באלמנטים בעלי אפשר להתחיל בבנין הארץ, איה הציונים בעלי היכולת? לפניכם הלא הארץ פתוחה לרוחה, ולמה המה מסתתרים? אליהם צריבה העתונות לפנות בשעה זו, לעוררם משנת המרמא שלהם. היהודים הגליצים שללו מבניהם את הכח והאמץ לעבודה גופנית, לכל היותר יוכלו כניהם להיות מסוגלים לחנוניות הפעוטות הגליציות הידועה. עליכם בעלי הרכוש והמעשה החובה מיטלת למהר לבוא הנה, לסיע לבנות ארץ יהודה, למען לא נהיה אנחנו הגליצים האחרונים כבונים.

פיליטון חמו.

שאלת נשים.

השאלה החמורה, ששאל לפני איזו שבועות ביה"ד הגבוה בוויין את הנאינים הפוסקים ראשי הקהלה הקראקאית וקהלות אחרות, אם אפשר למנות נשים למנהלות המטריקל, לרשום הנולדים והמתים,

לחנוני, החנוני עקם את פניו, ויוס'לי זכר אף הוא, כי לא נמצא בביתו שום סכין אחר, היתר איפא את האזור מטהנו ימסר אותו להחנוני... קלמן הגבן נענע ושקל את האזור בידו, להעריך את שווי ונתן לו את הנפט. לשמחתו שמע מרחוק קול עגלה עוברה וקרא שהגש אל בית הרופא. בבואו להרופא מצא אותו יושב אצל כוס תה וקורא בעתון פולני. כשהסביר לו יוס'לי את חפצו, ענה הרופא: היתב, היתב ולא סר עיניו מהגליון... ליוס'לי, ששהה אצל החנוני זמן רב, היה העת ארובה מאד, ואמר להרופא בקול דועד, בשם ד', הלא הדבר נחוצ מאד ובי תלויים חיי שתי נפשות!... הרופא הרים את עיניו, ובראותו את יוס'לי העומד עמוף באדרתו הישנה ומצנפתו הקרועה בידו וכלו רועד ומפחד, הבין שקצץ גדול הוא ושאל: "כמה המרחק מפה לכפרך?" "כחצי מיל, ענה יוס'לי, כבר העגלה מוכנה והאדון הרופא יטח אתו!" "טוב, ענה הרופא. אבל בראשונה הניח לי פה ער השלחן חמשה עשר זהובים שכן טרח! כפחות מהסך הזה לא אסע לעבודה קשה בזה באמצע הלילה!"

יוס'לי הרגיש שמוחו מהרומם מעלה מעלה, ורקתו דופקה כהולם פעם... "אדוני הרופא! — אמר — עני מדוכא אני! ואין לי ככל רכושי סכום רב כזה! חמשה זהובים נמצאים בביתי ואותם אתן לך, והנותר אשלם עוד בעזר ד'". "בטוח גדול הנך — ענה הרופא בצחוק

העולים ומיסדים שם עסקים או קונים קרקעות לעבודת האדמה או לבנין בתים, עתידים לראותן ברכה רבה במעשה ידיהם, כי במדה שירבי העולים והגדל ההעשיה כן יגדל מחיר הקרקע ומחיר כל קנין ואין ברכה גדולה מזו, שאדם קם בבקר ומוצא שמחיר אדמתו או ביתו עלה בן לילה בסכום הנזק, שם כתוב לאמר: ארצנו פשטה בגדי אלמנותה, בכל הריה ובקעיה יפרחו פרי חמדה, שכל העולם משתמש בהם, אוצר כל יקר נגלה ומיליוני נפשות אדם יכולים להתפרנס שם. בכל יום מתקבצים שמה יהודים מכל חלקי התכל לא להקבר שם, כי אם לחיות. פלמי רוסיא, דומניא, תימן ומרוקה, שברחו ממצוקה וצרה, מצאו בא"י מקום מנוחה וצרכי חיהם. מאה ועשרים אלף יהודים יושבים היום בא"י ומהם עשרת אלפים תחת נפנם והאנתם ושדותיהם שוים עתה פי עשר מאשר שלמו בעדם. ועל כל אלה יש להודות למלכות טורקיא, שנתנה זכויות שלמות ליהודים. שם האנשישמות חרפה היא, שם נחשבים היהודים לעם גמור, בלי כל הגבלות ולשינוי העברית נחשבת ללשון בכר הלשונית, לדהנו ולרבונו יש שם יפוי-כח מן הממשלה, אשר לא העזנו לדרוש כזה גם בממלכות החפשייות ואפילו איסטריא, הממאנה להכיר את לאומיות היהודים ולשונם, משתמשה שם בכתי הדאר שלה גם בלשון העברית. הממשלה החפשיית הנכחית במטריקא נכונה לתת אוטו-נומיה ליהודים, אם אך יהיו רוב יושבי א"י, היא נותנת לנו כל רשויות כלכליות שנרצה, להחיות את הארץ ולהביא ברכה לממלכתה. מקום יש שם לחרשת גדולה, כי הרבה חמר גם יוצא משם וחוזר שמה בתור פרי חרשת זרם וכל אלה נוכל לעשות בעצמנו. עתה העת הנכונה לעלות. שמה בעת שהקרקע עודנו בזול ומחירו עולה מיום ליום ואם לא עכשו מי יודע אימתי! יהודים קיימו מצות פדיון שבויים, פדו את העם היהודי, את האדמה היהודית, הצילו כל עוד נשמתנו כנו, חיסו, חישו! דברים כאלה וכאלה מדברים ועדי א"י אל העם, והעם פונה לדרכו. להשקיע ממונו בכנינים באירפה ובאמריקה או ברביה או כעסקים בלחי כמיהים. רק נעיים עולים לא"י — בידים ריקות ובזרועות רפויות, נערים שאינם מוכשרים לא לעבודה, לא לעסקים ולא לעצה. והנם סובלים שם כל הלאה ומחסור עד שיואשו מכל תקיה וחוזרים אל ארצותם בכסף של צרקה, לרפות ידי אחרים ולהוציא לעז על ארצנו חנם. הנה קכלנו מיפו קול מר צורח על משובת הבחורים, הנפתים לעלות לא"י בידים ריקות ומרמים, כי שם גלוסקאות של הפקר תולים על כל עץ ואין רק לפשוט יד לקטפן.

איזו חנות פתוחה, למנה נפט, ד' הוא אב והוא בוראי יעזור! גם איזו הרנגלת צעירה ומעט פול, רכשל מעט מרק טיב עבור הילדה נ"כ אישיג אצל אחד האכרים בכפר בהקפה, אך יעזור ד', שיהיה הכל בשלום! ובתקיה הזאת הכפיל את צעדיו, וכשבא העירה כבר היו כל החנויות סגורות, רק חנותו של קרמן הגבן היתה עוד פתוחה, כל עוד נפשו בו בא החנותה... "אחלי! — אמר להחנוני — תן לי חצי לוג נפט, אבל בהיותי נחפו לדרכי לא לקחתי עמי שום בלי, ואבקשך א"כ, שתואיל בטובך להשאיל לי איזה בקבוק או פך קטן, איה"ש כיום מחר כשאבוא העירה אחזירו לירך. בתורה רבה". "אין לי כלי להשאיל לך", ענה קלמן ברגז קולו. — "אבל ידירי, מתחנן יוס'לי, כל אנשי העיר כבר ישנים, ואשתי שוכבת חולה בבית, יאני באתי העירה לקרוא לרופא, וגם אני בעצמי מרגיש איזה כאב גדול בכל אברי, בוראי הצטננתי בדרך, ובכן תנה לי את הנפט וארוץ להרופא". "מה לי ולך — ענה החנוני בקר-רוח — אין לי פנאי להתאחר אתך, הניחני לסגור את החנות, כי עוד לא התפללתי תפלת ערבית!" "א"כ — אמר יוס'לי בקצר רוח — א"כ, מוכרח אני להגיד לך דבר, שלא יתכן לאמרו משום עין רעה, אשתי במחילה מקשה לילד היא!...". "ובכן — ענה החנוני בפנים של רחמנות — הניח לי איזה משבון ואהן לך את הנפט". יוס'לי חפש בצלחתו ילקח בשם אולור קטן ופשוט, וחפץ לתרו

המחמירים מוציאים הזהרה כזאת גם על הקמת, שבעליו אינם בעצמם חסידים וידועים. כל רב ואף מן המחמירים עצמם מבשיר טחנה של יהודים פורקי עול דת וסומך על הנאמן ומדוע רק בשליונביץ אין נאמנות לנאמנים? ומי זה יעז להגיד, כי הנאון מספניסלב אינו נאמן על חשש חמץ בפסח כרב אחר? אם קרה איזה מקרה באונגן, שפותר אחד זיף את הכשרו או השתמש בו לסחורה אחרת, יוכלו הרבנים לפרסם הזהרה על אותו הסוחר ועל אותה הסחורה, אבל אין להמיל חשד בשביל זה על כל סחורי אונגן, שבוראי אין יהודי גליצא יכולים להכירם אם יר"ש הם והם סומכים על הכשר רב יר"ש ידוע. האין הרבנים המחמירים מרגישים איזה ביוון הם גורמים לעצמם? אם העדות הכשר מאה רבנים יר"ש וה"ח אינן שוות עוד כלום ואין לסמוך רק על הסוחר עצמו, העושה סחורה ביראת שמים שלו, אם כן בטל גם יפוי-הכח האחרון, שנשאר עוד לרבנים בזמנ"ז אחרי שנמלו מהם את כל הזכויות והיכיות, שהיו להם בדורות שעברו. כי מה נשאר עוד לרבנים עכשו אם לא המשרה האחר, להשגיח על הכשרות ולהוציא בתבי העודה עליה. האין הרבנים המחמירים מרגישים איזה חרבן הם גורמים בזמנ"ז ליהדות בחומרותיהם היתרות, שאין הצבור יכול לעמוד כהן והוא מוכרח לעבור עליהן? האין הם עצמם מרגילים את העם בזה, שלא להשגיח על פסקיהם וחששותיהם? האין הם עצמם מבזים את הרבנים ואת התורה שבידם, בהראותם שאפשר הדבר, כי משקה שהם מכריזים עליו, שחמץ גמור הוא, יכול רב וגאון כמוהם להתירו אף למהדרין מן המהדרין? לא כך, רבותי, מחזיקים בדה, זוהי חומרא המביאה לידי פריקה עול. הצבור הוא כילד הצריך לאמו, לכן בדקו בילדים; איזה יד שומע בקול אמי ואיזה ילד עובר על כל פקודותיה? אחרי הבדיקה תמצאו, שאין הילד ה"מורד ומורה" אשם כלל בדבר, אלא כל אם המרבה להמיל פקודות על ילדיה כל היום ואין בכחם להשגיח, שיקשיבו בקולה, היא בעצמה גורמה, שיתרגלו הילדים להקל במצוותיה. ואם האם זהירה בפקודותיה, אינה מטילה הרבה על הילד ואם היא מטילה עליו פקודה הוא משגיחה תמיד, שיוכל לעשות בן. הילד הזה שומע בקול אמו המיד.

הקבצו ושמעו בני יעקב!

ועד פלשתניה בדרוהביטש, כמו היעדים במקומות אחרים, הוציא "קול מבשר", לעורר יהודים בעלי הון ואנשי מעשה, לעלות לארץ ישראל ולעזור בבנינה. הועד מסביר בדברים של טעם, כי אנשים כאלה,

והולך וחורר עמיק עמוק לחדרי גופו ומשכרו ומפרקי לרסיסים דקים. אינו מרגיש את כאב ראשו והמיה מוחו הסוער ודוקר יותר ויותר באופן גורא מאד. אינו מרגיש מאומה, רוצה הוא להתעמק בזכרונותיו אלה ולזכור עוד ועוד... והוא זוכר הלאה, אבל לא זכרונות משעשעים, כי אם זכרונות מעציבים ומרמאים. הוא זוכר שלאחר שתי שנים חקר פריץ אחד אנטישמי את כל נכסי הגראף ולא חפץ בשום אופן שיהיה יהודי המונג כבית המרוח בכפר. לא הועילו שום הוספות ושום שתדלנות, וחותנו היה מוכרח לעזוב את הבית, שגרו בו אבותיו ואבות אבותיו ולשבת בדירה הצרה על ראש הגבעה, שקנה לי אז מאה אבר. אבל לא ארכו לו הימים פה, מעצבון לבו חלה תיכף בשנה הראשונה והתהפך בחליו על משכבו יותר משלש שנים, מחלתו אכלה את כל יגיעו ורכושו, שנשאר לו מימים שעברו, ומה ביוגן ובמחסור. גם חמותו לא האריכה ימים אחרי מות בעלה, ומתה גם היא בה בשנה. והוא, יוס'לי, נשאר בדירתו פה והוא מפרנס את בני ביתו מהכאיות הנז, שיש לו מאחורי הבית ומהעסקים הקטנים, שהוא עושה לפעמים עם האכרים העניים בכפר, בצמצום וכרחק גדול.

פתאום עלה על זכרונות שהנפט בעשית בביתו לא יספיק לכל הלילה, ומה יעשה? איך תשאר יולדת בחשך באמצע הלילה? רגע קטן עמד נבהל ברעיונו, אבל עד מהרה התאושש ואמר: בוראי עוד אמצא

"כל המלמד בתו תורה כאלו מלמדה תפלות" שולחים בנותיהם לגמנויות ולאויניברסיטאות ועוד מעט וזוכה לראות שופטות ושופטות, אדבוקמות ורופאות ואין חוששים כלל על תפלות ואף לא שמא יתעלפו מפני שדעתן קלות. ואולי מקומן יכין גם בחדר הקהל, כי מלשכת המטריקל עד חדר הקהל הוא רק צעד ואז נקם תקנה על אשר פסלו אותן עד בה ונקמה אשה גדולה מאד בעת שנקבה תסובב גבר...

ושאלה זו ביחוד מנקרת במוחי. מה עשו לשל החסידים-הסוציאליים בקראקא אלו באמת נבחרו נשים למועצת הקהלה, אע"פ שאמרו דרכה של אשה להיות יושבת בתוך ביתה; על מה יהיו אן, העל כבודם או על פרישותם? החששו משום כבוד הצבור? מספקני אני מאד. אבל עיד השעה מספקת לעין בדבר. עוד מים רבים ירדו אל הים במים תבא העת הזאת, לראות איזו מרים או דבורה, כי שרם שבנו בתשובה על אשר שמנו את בנותינו לנשות ברמי זרים ולבנות את עניי העם היהודי, להספיק בילדי נכרים וללעוג לאשר לעמם. אבל אשמים אנחנו!

קראקא. שמואל הכהן שפירא.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. לא כותב קרמוניות אנכי היום, לא מגלה תעלומות, חדשות ונצורות, נכבדות ונשגבות מימי קדם קדמתם, מאדם המעלה, איש סגולה, שכבר מה, שכבר אבד עליו כלת, כי אם מאיש מצוין, דגול מרבבה, שחי אהנו פה בימינו אלה, בדורנו היתום, הוא רבי המובהק, שאר בשרי החביב, החכם המדקדק המופלג בתורה וביראה מהירה ובכל מדות טובות, נעלות ומצוינות, ר' חיים יצחק ב"ר אליעזר המכונה ר' חייכל פריינדליך זצ"ל, שהלך היום במ"ו אדר לעולמו פה קראקא בשנת השבעים ותשע לימי חייו.

המנוח היה טפוס הדור הישן, מבני עליה המעטים, אשר תורה וחכמה, אמונה צרופה ודעת זכה, ענות צדק ואמת ערומה בו נפגשו. הרבה קרא, שנה, ומעורר ועד יום חליפתו היה רק למוד התלמוד שעשועו, שיחו וכל משאת נפשו וזמם ולילה, מאד מאד נעטת קרבנות, חברות, שיחתו והליכתו עם כל אדם. אלה אשר הכירוהו — והם היו רבים לאין מספר לרגלי חין ערכו הרב וידיעתו הנפלאה להלך נגד ר' ונגד אנשים — חבביו חבה יתרה ותדבק נפשם בו דבקות ממשית. מעטים אך מעטים הם החכמים הרצונים ונוחים לבריות כמיה: איש מנומס בזה, בעל מזג טוב אך לעתים רחוקות יולד. לא אגוס באמרי, כי הוא היה סגור האהבה, האחות, התמימות, הסבלנות — "איש חמודות", התכונות העדינות, הגדולות והנשגבות, שמשוכחים בהן חכמי התלמוד, שהיו "יושבים נאספים ועוסקים בתורה ונאיים בחבורה", אין מלה בלשוני לתאר כמו את גודל הצער לכל יודעיו ולכל שימעי שמו הטוב, כי נפרד הוא מאתם לעולמים, ויא נזכה עוד להשתעשע בחברתו, בהני מילי מעליותא, באותי החן, הנמוס, התום, הנעימות, שהיה מקרב ומחבב, מלכב ומחמם בהם אותנו זה שנים רבות.

בבית הנפטר הספידו כן אחיו הרב החריף והמופלג ר' אברהם פריינדליך ולפני ביהמ"ד הגדול "בני אמונה" תלמידו הרה"ג ר' משה חורוויץ (בהמנוח הנאון דח"ל זצ"ל האב"ד פה), ובבית הקברות הרה"ג הר"ן ימ"צ המצוין והצדיק ר' פנחס דעמביצר (בהנאון בעל מימי דעת) והרה"ג החכם הבולל הד"ר יוסף הלוי זליגר, וכלם הרבו לספר בדברים נמרצים וחמים בשבח הנערך הנאדר וימלאו פיהם תהלת מעלותיו הרמות, שבמעט אין דוגמתו בכל העיר. זכרו המהולל לא יסוף מלב כל מכיריו ומיקריו, ידידיו ותלמידיו הרבים, וינחם ד' את בניו ואת אשתו ואת כל

ולא ע"פ איזו זרש יהודית. אבל אחרי איזה זמן, ע"פ מסבות, שהחוקרים ישרו מחם עליהן, שכחו את הנשים הצדקות, שבעבורן ננאלו ישראל ממצרים ונכנו וגמרו: "אין חכמה לאשה אלא בפלך", שבחי את דבורה ואמרו: "אם תמצא עורב לבן תמצא כשרה בנשים", שכחו את יעל ותקנו ברבת "שלא עשני אשה" ולנשים "שעשני כרצוני", זאת אומרת: "חייב אדם לברך על הרעה", שכחו את אסתר המלכה ואלבסגדרה המלכה אשה ינאי המלך ואמרו: "עכר היינו אשה", שכחו את יהודית ואמרו: "הכל שוחטין חוץ מחרש שומה וקמן ונשים פסולות שמא יתעלפו מפני שדעתן קלות". אפילו את ברוריה ואת ילתא שכחו ואמרו: "הכל עולין לתורה למנין שבעה ואפילו אשה, אבל אסרו חכמים מפני כבוד הצבור" (מגילה כ"ג).

אח"כ בימי הפוסקים באירפה כפי הנראה הוטב יחס חכמי ישראל אל הנשים ואע"פ שהפוסק הקדמון מהר"ם מרוטנבורג צעק בזמנו על המנהג, שהאשה ישבה מקושטת בביהכ"נ עם האנשים ביחד ומלו את התינוקות בחיקן, ההיר לנשים לשחוט ולעלות לתורה בשעת הדחק. וכן הרמב"ם (הלכות שחיטה פ"ד ה"ד) פסק, שנשים שוחטות.

ואני מתאר לי בדמיוני, מה היה אלו היה המנהג היה נוהג גם בזמננו, לקרוא נשים לעלות לתורה, איזו מכובות וקטמות היו באות מזה! אלו קרא החזן למשל "תעמוד מרת רבקה בת לאה!" והיא מצאה את עצמה עלובה, כי בעיניה היא מירה מורנו או ראווה לשלישי או לא ידעה כלל, כי רבקה שמה, כי היא קוראה לעצמה רגינא. ואלו קרא החזן "תעמוד מרת רגינא בת ליאונורא!" מה אמרה האם, שעדיין לאה שמה? בין כך ובין כך היו ערכוביא ובלבול התפלה, רעש ורגז, ריבות ומשפטים. כמה מגבעות ונוצות קרועות היו מתגלגלות על הקרקע! כמה אבני שהם ואבני מלואים היו נרמסות ביחד עם זנבות השמריימלים! איזו קנאה ושנאה ותחרות! איך היו מחזיקות שבע נשים ב"ששי" אחד, ושבע ושבעים במפמר אחד! העבודה! אני לא הייתי חפץ לקבל הנבאות ולחלק עליות בין הנשים, מרעתי, כי האחת תלקט לי שחורות ואחת לבנות. אך על זה לא הייתי דואג, כי בלי ספק היו נמצאים גם או בעלנים מאלה שכולמים הנבאות אחזתם, שהיו רוצים לעסוק בצרכי צבור יפה כזה...

ומי יגלה עפר מעיני הראשונים, לראות עוד הפעם תקופת עליה ופריחה לנשים, איך בימינו מתחילות הנשים שוב להשתתף בכל הפקודות, שרק גברים עסקו בהן מעולם. מי פלל כי החרדים לדברי האומרים

מתנוצצות בזיקי אש פלדות. "חכה חכה!! — נהם יוס'לי ככפיד — חכה, גולן רוצח! אתה המתה את אשתך, את רבקהלי שלי הסתה! המתה אם על בנים, ונפש תחת נפש!!!"

ובדבריו חמף את קבוק הנפש מצלחתו, ורקו על הרצפה והנפש התפשט על הרצפה. אחרי כן בקש לקחת עצי גפרית מהשלחן להדליקו. "זה משפטיך!" — קרא בקול מורא ומורא מאד — "גולן רוצח!!"

הרופא חמף את האומלל בידיו, ובהסתכלו בעיניו נכהל מאד.

אחרי רבע שעה סחבו שני שוטרים את יוס'לי בחוצות קריה, הכו אותו מכות אכזריות, והוא קרע את אדירתו מעל בשרו, וצעק בקול גדול: גולן רוצח! את אשתי הרגת! את רבקהלי שלי הרגת! אכזר, המתן, המתן!!

האנשים, ששמעו את הקולות באמצע הלילה, נבהלו ויצאו החוצה, ועל שאלתם, מה נהיתה פה? ענו השוטרים בקר רוח: "האיש המשוגע הזה חפץ להמית את הרופא בביתו".

שאלה שלא הובאה ב"נודע כיהודה" ולא ב"חתם סופר", לא ב"שואל ומשיב" ולא ב"כית יצחק" ושמעא כמובן השובה שליליה, לפי שאין ההתר מפורש בהורה — הביאתני לידי הרהורים. לפני כשאירעה שאלת נשים היו מדקדקים בה, לבררה בכל צדדיה, שלא ישאר עוד שום ספק בדבר ושלא יניע ח"ו מכשול מן הפסק-דין. ועתה אחרי הפס"ד של הקהלה הקדושה עדיין נשאר מקום לשואל לשאול: אם מותר לעשות ממנוס ואנדרוגינוס למנהלי המטריקל, היש בזה חשש יחוד או לא?

אל החשדוני רבותי חלילה בהרהורים אסורים או שאינם הגונים, זכרו נא מאמר חז"ל: "כל החישר ככשרים לוקה בגופו", החשד גופו יביאכם לידי הרהורים אסורים, ראו הוזהרתיכם. ודעו שלא מענה הקהלות הביאני לידי הרהורים, כי אם השאלה עצמה, בראותי, כי הנשים מתחרות כבר כגברים גם בענף הפרנסה הזה וחפצות לעסוק בעניני הצבור.

יבאתי לידי הרהורים ע"ד האשה, כלומר ע"ד מהותה וערכה לפני היום ואני מוצא תקופות שונות, תקופות פורחות ותקופות נובלות, תקופות עולות ותקופות יורדות. הזמנים משתנים והנשים עמהם. האשה הראשונה, שאנו מכירים, היא חוה אם כל חי והיא אינה מתארה לנו ככלילת הם וצניעות כהאשה בפרשת "אשת חיל מי ימצא". הנחש הערום לא פנה אל האדם, כי אם אל האשה והיא נהפתה מיד והסיתה גם את אישה לדבר עבירה. וכן פרעה, ששנא את בני ישראל וצוה להשליכם היאירה, אהב את בנותיהם וצוה "וכל הבת תחיון". ומנהג שונאינו זה נשאר עוד היום. בכל אופן אין זה סמן טוב לנשים בזמן ההוא ובזמן הנכחי. ובכל זאת מצאנו כבר אז נשים נזכרות לשבח: האמהות, שפרה ופועה. והיחס הזה עלה עוד ביציאת מצרים. מרים היא כבר אשה נביאה וכל הנשים יוצאות אחריה. ויותר עלה מעלת הנשים כשישבו ישראל איש תחת גפנו. אז היתה דבורה אשה נביאה, שלא רק הנשים יצאו אחריה, כי אם גם שרי כל העם וגבוריו וביד אשה נמכרו אז סיסרא וחילו. ולא יחידה היתה דבורה בדורה, כי גם יער יצאה לעזרת ישראל בגבורים. ובסוף ימי ב"ר נמצא עוד את חלדה הנביאה, שהמלך נכנע לה. מאז ירדה מעלת האשה. אסתר המלכה בתחלה לא הגידה את עמה ומילדתה והתעצלה לבקש על עמה. אך כשגללה הסכנה הסירה המסכה, הנפש היהודית בה התלקחה ומסרה נפשה על עמה ופרדתם ממות. לולא היינו כפויי טובה צריכים היינו להעריך את המין היפה לפי ערך נשים כאלה בתקופת הפריחה

קל — אם לא תשאל כך פה בעיר חמשה עשר זהובים, לשלם לי מראש לא אסע עמך!" "הלא כל אנשי העיר כבר ישנים, ואיפה אלוה לי מעות באמצע הלילה! ואשתי האומללה מפרפרת בין החיים והמות, והאדון הרופא הלא יהודי הוא ובעל ישר" — ענה יוסלי בקול חנוק מבכי.

"את אשר תזכירני כי יהודי אנכי, אסלח לך, כי אדם גם אתה ואינך יודע, כי זה לחרפה יחשב לי והלואי שאוכל למחוק זכר היהדות... ואת אשר תאמר שבעל ישר אני, ידוע תדע שבעל ישר צריך לזכור את הפתגם "אדם קרוב לעצמו"... ושוב חוזר אנכי על דברי: אם לא תביא לי הסך אשר אמרת, לשוא תחכה פה!"

"גיוואלד! — צעק האומלל בקול מלא יאוש — מה אעשה, מה אעשה! אשתי גוועת, והיא אם לשני ילדים, ומכרח אתה לנסוע אתי!! ואם האדון הרופא לא חפץ להאמין לי, אתן לו בביתי את הסלית ותפלין בערכו".

"ח-ח-ח! — צוחק הרופא בצחוק פרוע — סלית ותפילין! מעורר לא השתמשתי כהבלים כאלה! אם אין באפשרך לתת לי הסך שאמרתי במזומנים, לך לשלום!" — ובדבריו לקח הגליון בידו והתחיל לקרוא.

יוסלי הרגיש כי מוחו נעתק ממקומו, חים גדול תקפהו, וראשו סובב הולך כגלגל לפני סופה, ועיניו

ומלחמה פרצה ביניהם. שורד אחד ירה, הכדורים פגעו בכמן פקיד הפוליציא אינגליצקי ובחזה היהודי יצחק שווארצבערג שהלך לתמו. חיי היהודי בסכנה. אח"כ נתפשו שניהם ובחמירה ודרישה גלו את מקום שני חבריהם ונס הם נתפשו.

הבארון גינצבורג. הבארון הייך גינצבורג. שמת בפטרבורג הניח שכמה בנים ושלוש בנות. אחד מבניו הוא הסופר החוקר הידוע בארון דוד גינצבורג. הבקי בכל לשונות בני קדם והוציא כמה ספרים עבריים כתב בחסירות שגדה בכיכליות וקנות וגם מאמרים עבריים כתב בחסירות קדמוניות. יהודי רוסיא מספרים הגדות רבות ע"ד צדקתו והירותו כמצות כמו עד אחד הסדמונים. גם כל בניו הם יהודים חרדים עכרים נאמנים במורה. הוננו הוא י"ח אלק דיסאמין קרקעות עדית בקרים, מכרה זהב טפינות מסחר ובית חרשת צוקר. בצואתו צוה את בניו ללכת בדרך היהדות ולהתנדב לכל צרכי צדקה במהוה. כל ערי רוסיא משתתפות באכל. גופו יונא לפאריז. להסבר שם בקבר משפחה.

גורה חרשה ברוסיא. הסינאמ באר, כי קנס שד שלש מאות רובל. שישלמו היהודים אם אחד מבני משפחתם לא עמד בבחינת הצנא, מוטל עליהם אם רק נקרא כחור אחד ע"י הקימיסיא כשם ולא היה, אף על פי שאחרי כן בא.

האמת. לב בער טרח ונסע כל הלילה בעגלה אל הגראף ב' להתחנן אליו, יצית לו את ת"ק כור הרג, שכבר שלם בעדו והפריו משמיתו מחדש לחדש. בהגיעו אל החצר אמר לו העבד יאש, כי לא יוכל לראות היום את הגראף, כי נסע לרוסיא. לוב בער יודע כבר את הערמה הזאת ומוציא מצלחתו שני כתרים ומושיט ליאש שחר, וחונף לו: ארוני יאש הגידה לי האמת, הארון יאש" תיחב את המתנה בכיסו ואומר: את כל האמת אנידה לך; הגראף נסע כאמת לרוסיא.

משרה הספרות והמדעים.

עוד ע"ד הנצרים הקדמונים

מאת מתייהו מיוזש.

זכר הנביא ברעם. הקדום הזה, שבמשך השחית את היהודים והתנגד לנואלם של ישראל, עלה במחשבה כימים שהתחילה בישראל המלחמה עם הנצרות. הנצרים חשבו את מתנגדיהם למתנגדי הנואל האמתי והיהודים חשבו את הנוצרים למעבבים את ביאת המשיח כיופם. יוחנן (ב' ו') קורא למתנגדיו "ניסולאמיס", ניקולאוס הוא תרגום של "בלע"עם". והיהודים קראו כן לנצרים. הישרים הם תלמידיו של אברהם אבינו (ברכות ו'): והמתנגדים להם הם תלמידיו של בלעם הרשע (אבות פ"ה). משה הוא מוסד תורת ישראל, ישוע תורת הנכרים, לכן בלעם הוא גדול באומות כמו משה בישראל (ספרי דברים ל"ב ו'). עתידים אלה מכחישי התורה לומר לפני הקב"ה ליום הדין, אלו נתת לנו נביא כמשה היינו מקבלים תורתך, דפיכך נתן להם ה' את בלעם. שהיה מעולה בחכמתו יותר ממשה (תדכא"ד פכ"ח). אבל בכל זאת "לא נמצא בעולם דא דרך טובה ולא דרך צדקה, שהיה בא בעולם ע"י בלעם" (תדכא"ז פ"י). כי כמו שאומר עוד הזהר, "משה הוה לעלא וב"עם לתתא וכמה דרגין ודרגין מתפשין ביניהון" (שבת כב.). כלעם הזה הוא בהכרח מוסד דת הנצרות, כי בלעם הביבלי הלא לא למד את העולם ולא התייב בעין משה שני ולא היו לו תלמידים. כהאסוקריפס והפסדופיגרפס, בלומר כספרות שקדמה לישוע. אין אף זכר מבלעם ורשעתו. ישוע חי כד"ג שנה וכן בלעם (סנהדרין קו:). בלעם הוא פרומופוס של ישוע, שניהם נרונים באופן שוה (גמין גז). פצת בקשו להפוך, שבלעם נביא לגוים, שעתידי בן אשה לעשות עצמו דאלוה והוא מזהיר מפניו (מדרש מוכא ע"י ילינס). זוהי אירוניה סלה. בלעם כתור שם קרמון ושם סמבול הוא חזון דומה להוראות דוד בתלמוד, דפעמים משמעו המלך הקדמון ולפעמים משיח.

מגדלא: כשהתצרה דומי נקראה על שם "מגדלא" (פרד"א פל"ח, רש"י בראשית ל"ז מ"ג). נכריות: את שהחומר של הכרית החדשה ועבורו

בפרס המלחמה בין חיל המלך ובין חיל המורדים מתגברת, פעם יגברו אלה ופעם אלה, דם נישפך כמים ואין הכרעה. רוסיא התרתה, שאם לא תשקוט המלחמה תשלח היא את חילו לפרס.

*

נוצרי קובע מזווה. בהמבורג היה בית מסחר גדול אחד קנין יהודי ונוצרי בשתפות, שהצליחו בעסק ועשו עשר. אח"כ מת היהודי ובית המסחר נשאר ביד הנוצרי לבדו והוסיף להצליח. כאשר גדל העסק מאד העתיק את מקום מסחרו של בית אחר. ואת המזווה שקבע היהודי המת על פתח החנות הישנה קבע הנוצרי גם בחנית החדשה. הקונים היהודים תמחו בראותם מזווה על חנות נוצרי. הסחר ענם. כי המזווה הביאה הצלחה. ע"כ קבעה גם פה מוסר הישכל נלמד מזה. אלו הביאה היהדות איזו תועלת חמרת היו כל העמים נעשים יהודים. אבל אין מקבלים גרים לעתיד לבא. הנוצרי ההמבורגי רס דמה שהמזווה הביאה הצלחה ופבלה באהבה.

הסתדרות אנטישמית חדשה. בפטרבורג נוסדה הסתדרות אנטישמית חדשה. שבראשה עומדים הצוררים הידועים פוריישקעוויטש, דוכובין, מרקוב, סוברין ומנשיקוב. מטרתם הוא להלחם נגד העושים היהודים והסופרים היהודים ולגרש את כל היהודים מן הארץ.

הסתדרות היהודים בא"י. באי-כח מחלקת פשתינא של הועד הפועל הציוני כיפו הוציאה כרוז לכלל קהלות היהודים בא"י, לטילוח באי כחן לאספה כללית שתהיה בסוף ניסן לתכלית הסתדרות כל יהודי א"י ויסוד מועצה לאומית קבועה בא"י. — צעירי הספרדים כיפו יסדו אגודה בשם "ואהבת דרעך במוך" לתכלית קבוץ גולי היהודים בא"י ולתמוך חנוך הילדים. לאספה, שהקהילה הח' באו המון יהודים ספרדים.

דרייפוס בבית דין. הלאומיים הקנאים בצרפת לא חדלו עוד לגדף את דרייפוס ולסרוא לו כוגר. דרייפוס שתק עד כה, כי ידע, שאם יזמינס לדין על הוצאת דבת שוא יעמדו לפני כ"ד של מושבעים ויצאו זכאים. עתה הזמינס לדין רק על פגיעה בכבוד, למען יעמדו לפני כ"ד פשוט. לא נודע אם יועיל, כי שינאים דורשים להעמידם לפני כ"ד שד מושבעים על הוצאת דבה.

נתפש בכף. במיסלוביץ בשלזיא הפרוסית נתפש הרוצח מורעק, שהרג בשנה שעברה בלוב את בעל בית המרחץ היהודי העשיר ש"אף ואשתו ונעלם. לפני זה הרג כביאלא את השומר דימריך ואת האמר הורדים ואת המוזג סוניור בסענמי. אז נתפש ונכלא בבית האסירים בווישניטש ונמלט משם והלך ללוב ונשכר ליהודי העשיר הנ"ל לשרתו והרג גם אותו ואת אשתו ונעלם ולא נמצא עד כה.

בנות ישראל בשבי. כנודע נגנבה נערה יהודית שלא מלאו ימיה, מבית הוריה בכפר אצל מושציסק ונכלאה במנזר בקראקא. למרות פקודת כיה"ד כמושציסק להוציאה לבחוקה לא יצאה הנערה עד כה, כי הרשות הקראקאית מפתה להתהלך בקרי עם הנזירות הקדושות. אבל בקשת המנזר נעשתה, כי במל כיה"ד את רשות אבי הנערה עליה והעמיד לה אסטרופוס אדכוקט נוצרי. הר"ד רפאל לנדא ערער על זה לפני ב"ד הגדיל בפרימיסדא וזה החזיר את רשות אביה למקומה.

שודדי רוסיא בקראקא. ארבעה שודדים נוצרים חדרו בליל שבת כשעה ז' בערב אל מעון השלחני מר יצחק גראיובר בקראקא ברחוב הזוויערזיניצי. שלשה אחיו באיש, באשתו ובנערה משרתת יהודית וחנקום וסתמו את פיותיהם והרביעי נכנס עם כלי מפצו את החדר הגדול. לבזו כז. כרגע שהשודר כמעט נגמר, הארונות היו פתוחים והשלחני כבר רצה למסור את הכסף, שהביא מתנותיו — במקרה כסף רב — עשתה השפחה דעש גדול כפרודור המעון וכל אנשי הבית התחילו להתכבץ. מיד עזבו השודדים את שללם והרפו מן השודדים ונמלטו עד נפשם. בכרחם ירו מאחריהם, לכל ירדפו אחריהם. אך חרותם לא אדבה רק שני ימים. בליל פורים כשעה י"א מצא יהודי בבית מרוח ברחוב הוואוויניצי שני אנשים צעירים עליוזים ואקדח נפל מכיסו של אחד. היהודי שער, כי הם השודדים וקרא לשופרים. בינתים כרחו בדרך פרגוז והשופרים רדפו אחריהם. אצל הגשר השיגום

הנוהרים אחריו ובתוכם גם אתי תלמידו ש"ב המכבדו בחייו ובמורה ומתאבל עליו אכל יחיד, באכל אם ואב. פ. ה. וועטשטיין.

וויין. (הילונר אבד) כבר הודעת, כי מליצה של אם היזגר, עורך הדין ד"ר עלבונן בוויין, הניש בשמה כתב בקשה אל לשכת הקיסר, לחוננו ולמחול על יתר ענישו. כשלישים ארף איש שלחו בתבי הסכמה אל עורך הדין והרשאה לחתים גם שמותם החת הכתב. בכל מקים נשמעה יזקיה חזקה, כי כתב הנקשה הזה יעשה את פעולתו. הכל דמו כה, רק לא הארונים מביה"ד הגלילי בפיועק ואת אשר לא פללנו ראינו, ביה"ד ההוא דחה את בקשת החנינה ממעם, "שאינ סבות חשיבות למחול על ענישו". אין עתה אדם המאמין באמת באשמת הילונר ואף האנטישמים יודעים, כי היהודי הזה הוא חלל השפעת רעני על דעת העם, חלד שגעון ההמון. ד"ר עלבונן הוביח בבקשתו, כי המשפט עמד תחת השפעה כונסמבית של ערמת מפלגה, תחת הכרה אכזרי של זדים, שעשו את המשפט לכלי שרת לצרכי מפלגתם שהיתה צריכה הסכמת כ"ד לשגעונם. וכל זה אינו סבה חשובה למחול על יתר ענישו של הנספה בלי משפט. וזאת עשה כיה"ד בפיועק, שהעומד בראשו אמר בפירוש אחרי גמר דינו של הילונר אל מליצו: "ארוני, נקי נדון למיתה". ד"ר עלבונן רוביח, כי לא היה זה מעות כדון. כי-אם עוות-הדין, שבמורה לא היתה עור באומסריא. העובדות שספר הן קימות ואין להכחישם ונוטרי החקים אמרו, שאין סבות חשובות אף לחנינה. ד"ר עלבונן אומר, כי בקרוב ימצא אמצעים להרגיז שוב את דעת העם. במקרה נודע לו עתה דבר, העלול להביא אור במחשבי המשפט ולא יאחד מעשות חובה. על ערוני היהודים בכל הלשונות למפל בענין זה בלי הרף עד יצא כנגד צדקנו. עתה ידרוש ד"ר עלבונן מאת הפרוקורטור העליון, לבדוק עוד הפעם את המשפט ע"פ העובדות המחפירות שנגלו בו. א. ב. ווערנער.

מכרוב ומרחוק.

שונות. כיום ד' לח' נגמר זמן נשיאות תיאודור דונוולט על ארצות הכרית באמריקה והנשיא החדש מפת התחיל נשיאותו, הוא יך בעקבותיו להרבות חיל הארץ וצי המלחמה, לנצור את חרשת אמריקה מפני סחורות אירפה במכס רב וללחום באגודות כעלי ההון, שלא יעששו את העם בקצינת המחיר של מסה"ב, הנפט והכרזל ועוד. דונוולט ימחר נסוע לאפריקה התיכונה — לצוד שם חיות כסכנת נפשו כל השנה, אמנות יפה לאיש כמוהו! — כאנגראם התחיל משפט נ"ג קרואמים שהבינו מדידה כללית של העמים הסלבים כדרום נגד אוסטריוא ואונגרין לחבר את כל המדינות הסלביות עם ממלכת סרביא. המשפט יארץ שני חדשים, כשלש מאות עדים הזמנו. — מחלקת פרצה בתוך אגודות המאות השחורות ברוסיא, דהסתדרות מתפוצצת לסיסים, הפועלים בארסה מרדו כה והיא כמכונה גדולה. — בצרפת מתגברת עתה תנועת הנסוגים אחור הדורשים מקך. הם עושים הפגנות בחוץ. משכרים את צלמי גבורי החרות והחכמים העומדים כחוצות ומגדפים את הירפובליק של דרייפוס. — מפני השלג הרב, שירד בשבועות האחרונים, כל הכפרים אשר תחת ההרים הם בסכנה, כי שפעת שלג נופלה מראשי ההרים ומכסה כפרים שלמים. בכמה ארצות וביחוד בין האלפים קרו אסונות כאלה, שעשרות נפשות אדם גהרגו. — ברוסיא נתמנה מניסטר חדש למטה"ב, רוחלוב שמו, והוא במקרה איש ישר ולפי דעתו הנומל שכר מן הצבור צריך לעבור כשביד הצבור ולא ביבייל עצמו, דעה תמוהה מאד בארץ ההיא. המניסטר החדש בדק במניסטריוס ומצא, כי כל הפקידים נגבו, חסמו והוננו את הממלכה כל ימיהם ועשו עשר כנצע מעשקות וע"כ הפסידו כל מסה"ב. הוא פטר את כל הפקידים ומסרם לדין ובהלה רבה סמה בכל רוסיא. — הפולנים יחוננו עתה את יום מלאות מאה שנה להולדת סופרם הגדול ופיטנס סלובצקי ויכאו את עצמותיו מפאריז למכרן בקראקא. —

הננו מברכים במו"מ את יררנו מר אבישפרבר לארוסו. ב. קורנפיר, א. מ. קיפסא — גירליין. הנני מברך ברגשי אהבה את יררנו מר אברהם שלמה איזנבערג לחתונתו עם מ' ראבא שפליטער במו"מ. יוסף פונסטער — קראקא. במו"מ לראש רעי יקירי מר מנחם פוגרמן לארוסו עם בת הנ' כו"ה ישראל האפשטער. שלמה פונדל — איסמירק. לכל אלה אשר לקחו חבל בחתונתנו או ששרדו לנו מלגרות של ברכה הננו משיבים בזה הודה מעמקי לב. משה קפל ורעיהו — פודגורזה.

רב ומטרי

הועד של המרכז בתי כנסיות במזרח העיר לאנדאן, מבקש למנות רב גבר חכם בענין, מצוין בהלכה, וגם מוכתר בשם דאקמאר מהעאלאני. — חובתו, להקדיש כל היום כליל לעבודת הקודש לתועלת החברה וגם לדרוש ברכים בשפת זשארנאן, וגם באנגלית (אחר זמן קבוע).

הרב הנבחר ישאר על משמרתו עד משך עשר שנים, משמרתו הה' חמש מאות ליטראות שמערלונג לשנה, ואחר זה אם שני הצדדים ירצו ישאר על מקומו גם הלאה.

הועד יהן היתרון לכן חמש וארבעים שנה, אולם גם זקנים, לימים יובלו להגישמכתבי בקשותיהם. אלה אשר ישתדלו לקחת המשרה, ישלחו תעודותיהם (וגם תמונתם — פאטארנא — אם באפשרות) אל המזכיר החתום מטה, ואך אלה יובלו לכא הנה אשר ישיגו מכתבי קריאה מאת המזכיר, ואך אלה ישלמו הוצאות הנסיעה. — לבקש מליצים מיבים לא יועיל מאומה, אך גם יזיק.

מכתבי בקשה יושלחו עד יום שמונה ועשרים יום לחורש אייר. דהאי שתא לא יאוחר אל המזכיר:

Joseph E. Blank

119 Farleigh Rd, Stoke Newington,
London N.

מורי הנכבד מר ש. וואלקאווסקי

אחרי גמרי את מכתבי הוראתך עד תמס, מרגיש אני כי את הלחץ העז להודיעך את כל אשר עם לבבי: במרם היה לי האשר להיות תלמידך, לא היתה לי שום ידיעה בשפתנו, וכבר נואשתי כליל, כי לעולם לא אקרא, לא אכתב ולא ארבר עוד עברית. — והנה כאת אהך בחוראתך ובמשך עת קצרה הבאותני אל הסמרה ותעשני לאיש. הנני עתה שבע רצון ואשר בנפשי, כי רכשתי לי את השפה הקרושה העוברת כל משכיות לבי.

קח איפא, מורי היקר, את תודתי מעמק. לבבי אין לי די מלים לתאר שכחך, רק הכמה אבטיחך, כי זכרך לא אשכח לעולם.

ברגשי כבוד ובדרישת שלום, תלמידך המוקיר מרדכי לויב — ביסטאשאווא פ. ריגליצע.

ברגשי שמחה פנימית הנני מברך במו"מ את רעי היקר מר יצחק ריך כמעטשוב לארוסו עם מ' צלה פילער. ישראל וויינגער — ספאסי.

ברגשי כבוד אברך במו"מ את רעי החביב מר מרדכי שווער לארוסו עם מ' לאה פסקוס מירוס'ל. אברהם זאב יוסט — ראווה-וסקא.

בשם ח' הקון וקנין ספרים פה הנני מברך את רעי מרדכי שווער במו"מ לארוסו. שלמה וואכס גבאי הח' — ראווה.

מקרב לבי אביע במו"מ לרעי היקר מר חיים ש"ץ לארוסו עם מ' מלצר, מו"מ לרוריו. משה ליב הוינגער — יורוביץ.

מעמקי לבנו הננו מברכים במו"מ את חברנו מר חיים ב"ץ לארוסו.

יעקב האלפערן, יעקב פישער. אברך במו"מ בחבה לכן אחי מר חיים ב"ץ מבוסאשמש לארוסו.

ורודו אהרן ב"ץ — ווישינוב. מו"מ לירדני החביב מר ארימלך צונחאפט מרופטשטין לארוסו עם מ' חנה ווילקנפלד. מרדכי גורדפינגר — ראדומישל.

מו"מ מלבי פנימה אביע לירדני כנפשי מר יוסף ווייסבערג מפרובונא לארוסו עם מ' פייגא ברגמן. ניסן סקאלקא — פרובונא.

מעמק לבי אברך במו"מ את רעי החביב מר יוסף ווייסבערג לחתונתו עם מ' שטייגער ממשרמקוב מו"מ לרוריו. אליעזר העלער — פרובונא.

מעמק לבי הנני מברכת את חברתי היקרה מ' חנה לנפלר לחתונתה עם מר זיידע כלפס — במו"מ. רחל הרמלה — סקאלא.

משה קופל ורעיהו כפודגורזע מברכים במו"מ נלהב את ירדני מר שלום שרף לחתונתו ואת ירדני מר שלמה הוינגוס לארוסו.

את ברכתי מקרב לבי הנני מכיע לבו דורי מר חיים שמעון ארנשטיין לארוסו את מ' רחל מויבע וואהל מדויקוב מו"מ לרוריו.

רפאל שמעון לעווי.

את אבותי היקרים הנני מברך במו"מ לארוסו בהם מ' בלימה עם מ' שלום שארף מפרודגורזע. מו"מ גם לזוג הצעיר. רפאל שמעון לעווי.

בחבה יתרה אני מברך במו"מ את דודי מר צבי אריה זילבר מקריסטינפל לארוסו עם מ' איטא צונמאן מסוקל. דוד צבי ביק — סוקל.

אברך במו"מ את ירדני היקר מר חיים ב"ץ במו"מ לחתונתו עם מ' רייזל שאפעל מראווה. מו"מ לאבותיו. ישכר דוב צינו — יאברוב.

מקרב ולב עמוק אברך במו"מ את ב"ר מר יצחק ווייסמאן לארוסו עם מ' מויבה הופמן מרוזנאטיב מו"מ. מרדכי מויבער — קארוש.

אביע במו"מ לש"כ מר עוזיאל לוכיש יאנעט מסקאלא לארוסו. מו"מ לרוריו. שלמה סג"ל גנדא — גוברקא.

ברגשי גיל אושית במו"מ לש"כ מר לוביש יאנעט לארוסו עם מ' ברל. מו"מ לאבותיהם. שרה שוואדראן — גוברקא.

הננו מברכים בחבה במו"מ את רענו מר ישעיה וויינברג לארוסו עם מ' חיה למברגר.

ישראל אבסמפלר, שלום שארף — קראקא.

העפרי הוא עברי ארמי, ככל זאת עברה עליו מורה וקלסלה הרבה. כנראה אלה שהעתימו את הברית החדשה ליונית עבדוהו לפי רוחם הורה ודעתם, הרחוקה מהיהדות. לוקם מדבר ע"ר חגי ישראל כאלו לא היו אלה חגיו. מתי מספר ע"ד "בהנים גדולים" (ב' ד') כי היו סבורים בחול' שאפשר לבי כה"ג לשמש כאחד (הרקוס ג' ב'). זאת תבאר לנו הרבה חזיונות בהריגת ישוע.

מינים: חלק גדול מקהלת הנצרים ברומי היה יהודים. סתם גר תושב נעשה למין (ע"ז סה) סתם גר, שעוב את היהדות, נעשה מין (גמין מה) מינות מושכת (ע"ז כח). המסתכל במינות רץ אחריה (קה"ר פ"ח ח'), ההמון היהודי היה גרור אחריה (ברקוס י"ד ב') אף הודמן שר' אליעזר בן הורקנוס נהנה מדברי נצרי א' (ע"ז יז) וכן גלכדו חנניה בן אחי ר' יהושע ותלמוד א' שר' ר' יהונתן (קה"ר פ"א ח'). עקר מינותו של אלישע אחר שלא היה מדמס בשבת וזעה במטמון (שמו כשם רבו) כנראה היא נצרות, אולי בצורה גנוסמית (חגיגה טו) (השוה דברי ר' אידית). בראשונה לא ידעו חכמי ישראל איך להתחם לכת החדשה, אם רק כמו נגד מסלגה פשוטה או כמו נגד כת אויבת. דנצרים חשבו א"ע (מלבד הפאלונים, שהיו המעוט וגם הם הגו בצורות יהודיות (Pfleiderer: der Paulinismus 324 sq) ליהודים עוד כמאה הג' במקצת, מדבר קלמנס ע"ד מנדגים יהודים ותפלות יהודיות כמו לא היו ישרו בעת אשר היא חושב מנהגים ותפלות נצרות, ר' יהודה בן נקוסא בחוכתו את הנצרים אומר להם: "כן ארחיקון דיהודאי עיבדין?" (קה"ר פ"א ח'). (סוף יבא).

משה קערנער	חנה גיטל טהאלער
מאורשים	
דעמבין.	גלאנוב.
אשר זעליג יאהרמאן	חנה ביקעל
מאורשים	
טראווא אצל דורין	נאדווארנא.
אברהם אביש פערבער	חיה ראונער
מאורשים בח' אדר תרס"ט	
נאררעצ.	טיעלעץ.
הירש ליב שרייבער	אדעלא אלטשילער
מאורשים	
טורקא.	קאמארנא.
שמואל שעכטער	הרם שפיטץ
מאורשים בת, אדר	
בריקולא הישנה.	הורודנקא.
הננו מברכים בחבה את מר משה קערנער לארוסו. מו"מ לרוריו.	
שותפן מרדכי קארניץ, ירדני צד' בלייוויים.	
הננו מברכים במו"מ את מר אברהם מענדל גערטנער לארוסו עם מ' מלכה מויכיועל מסרנוכונג.	
ליבוש דיאמאנט, משה פיינגאלד.	

זרגון ולשון-עבר (למי משניהם היתרון?)

הכן פרקיהספר: א) כובד חן-הרקדוק ב) ברורות קרימים, ג) מכעיות לשון עבר לפני זמן המדקרים, ד) מדוע חדלו היהודים לדבר עברית? ה) מעלת-הזרגון וסגולותי המכעית, ו) ההשכלה הברלינית וההנהגות להשפה היהודית, ז) המשבילים פעלו ירע על הסגנון העברי, ח) ההפתחות הזרגון, ט) הזרגון לעמית לשון-עבר י) הזרגון לא היה לעולם שפתנו הראמית. יא) רק לשון-עבר היא שפתנו האמתית. יב) לשון-עבר היא שפה פשוטה וקלה יג) סך הכל.

מחיר הספר בחר אחר בכסף או במרקאות למי"ס רכש הגין. — חוברת לדוגמא לא תשלח רק במחיר. להשיגו אצל המחבר:

M. J. HEIGMANN

Podgórze-Krakau, Józefin ska 24

יינות והאניאה מארץ ישראל!

אין האבע אויך בשנה זו דא בעסטע קוואליטעט וויינע עט קאניאק מארץ הקדושה בעציגען. רי וויינע עט קאניאק זענען משומרים לחג הפסח עם העודות של רבנים מפורסמים שליט"א, ואף המהדרין מן המהדרין יבדקו לשהותו בלי שום חשש וספק כלל, דא רי וויינע זענען משומרים לחג הפסח משעה בצירת ענבים, אויך ינדר רי ארץ ישראל וויינע ערצמ"ך אנערקאנט פיר רי בעסטע, אינד זאגאר פיר ליידי ענדע פערזאנען עט פפאָהלען. אין פערקויפע ריעזעלע צו שטיינענד ביליגע פרייע:

1 פלאשע ראש פנה 2:30 קראָנען, א 1,24 1/2 פלאשע ברמל 2:50 א 1,30 1/2 פלאשע יפי 2:50, א 1,30 1/2 פלאשע ירושלים מעריצינאהל 2:70, א 1,40 1/2 פלאשע קאניאק של פסח 4, א 2:10 1/2 — אין פערקויפע אויך איין ליטער עכט אונגארישען פרימא וויין אין קראקא א 72 העלער אונד אין פאדגורזע א 52 העלער.

אין בין אין דער זיבערע האפנונג דאסס, דאס וו. פייכריקס פאן מיינע אנציגע נאטיץ נעהמען ווירד, אינד שמעהע צום דיענסמען גערנע כערייט

האכמטונספאלל הלמן בלוס

קראקויערגאסע נו' 21, — קאמארוינאנאכע נו' 2, — ביי דער הויפטטראפיק.

מי האיש החפץ חיים להתרפא מננעי ב"א (הוצאת שו"ל) יקנה את הספר

"תרופת מעשי ער ואנו"

(אבהאנדלונג איבער אָנאניע)

מירי המו"ס

ה' א. פויסמ, קראקוי

בער 70 העללער עם פאָרטאָ, ווישיגו חפשי לביתו.

רוסטישער טהעע

פאקעט אינד לאָ פאן 4 ביז 10 קראָנען, פער ק"ג. ביי:

L. Apermann, Brody, Postfach.

פֿיר צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט.

ספר הגאולה לרמב"ן ז"ל

יצא זה עתה לאור על פי כתב יד ישן המונח בכרישט מוזעאום בלונדון. תוכן הספר על עניני הגאולה העתידה ומובא ממנו מאמרים בספר מאור עינים, גם נמצא זכרו בסדר הדורות, ובשם הגדולים.

מחיר הספר עם המשלוח 2 שילינג.

J. Lipschitz, I. Fikch St., Brick Lane
London, E

כשרה

Powidl, Marmeladen, Kompote, Obstweine, Fruchtsäfte
candiierte Früchte, Aranzini, Cedri etc.

(הכשר מאת מ"ה אהרן
האלכערשטאם מפה)

empfehl
Obstverwertungsindustrie
„KARPATHIA“
BIALA

Auch Postversandt. Preislisten gratis.

למחברים ולמולי"ם.

הנני להודיע בזה, כי קנינו את בית הדפוס הגדול המפורסם לשכח בשם "בית דפוס סאלאט" וקנינו מחדש אותיות חדשות מכל המינים כמורכבות גדולות, ממוצעות וקטנות, מנוקדות גדולות, ממוצעות וקטנות. רש"י גדולות ממוצעות וקטנות, גם אותיות כתיבה (שרייבשריפט) והננו מקבלים להדפיס כל דבר, ספרים, חומשים, סדורים, וכן מודעות, מגלות, לוחות, עתונים, חוברות ופנקסאות. — גם הגדלנו את המכונות וכל כלי ההדפסה וגם הוספנו מספר מסדרים במספר גדול באופן שנוכל לעשות הכל בזריזות היותר מוקדמת ומובנים אנחנו להפיק רצון כל הבאים אתנו בכרית המסחר באופן היותר טוב, פנו אלינו בכל הדרוש, להעלות על מזבח הדפוס ותבחנו אם כנים אנחנו. — גם ערכנו ביחוד מחדש מחלקה מיוחדת עבור עשיית "מאמריען ופלאטען" ויש לנו אומן מומחה מפירסם במלאכה זו ונוכל גם בזה להפיק רצון כא"א באופן שאין דוגמתו הן בנוגע להמקח, הן בנוגע לזריזות עשייתם ובפרט בנוגע למוכר עשייתם.

ברגשי כבוד

יהושע וויקף והאחים עבנער.

Buchdruckerei „Salat“, Lemberg
Sonengasse 15.

Kurzwarenhändler, Trafikanten
Hausierer — Achtung!

Decken Sie Ihren Bedarf in Kernspitzen
Haselröhren mit u. ohne Schlauch bei
derleistungsfähigsten Firma dieser
Branche. Versandt reel per Nachnahme

LEO FRIEDHABER
Frankstadt a/R Mähren.

יין משובח בטעם ורית טוב לגוף ומתוק לחיך !!!

עם איז איבערלויסטיג, דיא זאגענאנטען שוישטויער (Sóstó) וויינע צו ריהמען; דענן זיא זינד אלס נאטור-זיסס שטארק אונד פאן גוטעס אראמא בע- ריהמט. זאכע וויינע האבע איך מיר, זא וויא אלליאָהרליך, אויך דיעזעס יאהר זעלבסט געלעזט מכרס ישראל של פסח.

האבע אויך איינע גראָסע פארמיהע פאן איבער 3500 העקטאָר-מער וויין געלעזט ביא איינעס אונגארישען גראפן. דעססען וויינע איז אינ- אונד איינ-לאַנרע בעריהמט זינד. פאן דיעזען אָפּפערירע אויך ריין אבענזאגענען וויין א 28 העללער צור באהן געשמעלט פיר נראסטהאנדלער, אונד געבע איך דאפאן יעדעס בעלעביגע קוואנטום אב. דיעזע וויינע קענען אויך מיט בראָסער ענט שפרע כענדער אננאבע געקויפט ווערדען, ווייל דיא וויינע ביז ענדע אייגנט אים גראָפליכען קעללער בלייבען קאָנען.

אינדעס איך אויך איין דעמאל-געשאפט האבן, ווערדען ביא מיר צו פעהרלעסטיסמאָסיג העהערען פרייזען אויך אויפטרענע פאן 28 ליטער אייפואָר-טע נעגען אננאבע אונד נאכנאהמע עפּעקטואירט, אונד ביי איינזענדונג פאן 3 קראנען שיקקע איך מוסטער-זענדונג פאן יע 3 ליטער נאטור-זיססען אונד שטארקען וויין. אום 2,40 קראנען היינטגען מינע-זיססען אדער זייערליכען, אבער אָרָאָאָטיש גערוכניגען האָפּפרימא הערשאפטליכען וויין אין געפלאכטענען פלאשען פיר פאסט.

מוסטער אהנע ווערמא זענדיגען ווערדען ניכט בעווערקשטעללונג. בעמערקע דאס מינע וויינע ניכט צו פערועכסעלן זינד מיט בוייען-וויינען, וועלכע פאן אנדערען סחורים אָפּפערירט ווערדען; דענן מינדערע סארטען. זאנענאנטע בוייען-וויינע, האלטע איך נישט אס לאגער. צופאלגע מינער בעקאנטען השגחה יהירה ערפרייט זיך מיין געשעפט מעהרער בעשמעללונגען פאן גרוי, צריק ומנהיגי דורנו שלום א אונד אויך פעהרלאנגען, דער מיך ניכט קענענערען דיענע איך מיט הכשר פאן הרה"ג הצדיק מו"ה נפתלי שייטלבוים שלום א אב"ר רפה, נכד הגאון הקדוש זצ"ל מסיגעט.

Friedmann Lipót, Nyirbátor (Ungarn)

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!

Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
Meyers, Convers. Lexicon 20 "
Brockhaus " 17 "
Spamers, Jll. Weltgesch. II "
Brehms Tierleben 11 "
Leixner, Literaturgesch 4 "
Kaufm. Bibliothek 5 "
Weltall und Menschheit 5 "
Allgem. Naturkunde 10 "
Sämtliche Klassiker (illust.)
Gediegene Belletristik "
Alles in neuesten Auf-
lagen, prachtvoll gebunden
liefert gegen Monatsraten
von K 5.— aufwärts:
A. WEISSMANN
Podgórze (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכהיהונג (אללע מעטאדען). האנדעלסאָרדעספאָג- דענן, דייטשע שפראכלעהרע, קויפט, רעכנען, האנדעלס- א וויסעלעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, עס פער אָנמא-וועלטשפראכע, סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א.ו.וו. קאָנן יערערמאָנן אהנע בעאנדערע פאָרקענטניסעס אים ברייעפליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האָנאָראַר מאָסטיג. — ביי גלייכצייטיגער טיילנאָהמע אן 4 לעהר- פֿעכערן.

Stenographie gratis

אָנפראָגען נור געגען רעטורקאָרטע. פראָספעקטע גראַטיס. פראָבעבריעפֿע א K 1,50 פראָנקאָ. ערפֿאָגן גאראַנטירט!

Erstes commercielles Unterrichts-Institut.

Abteilung für briefl. Unterricht

A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

דיא וויינגראָסדהאנדלונג

Perlberger & Schenker, Krakau

Grodgasse 48. — Telephon Nr. 308.

עמפֿהילט דיא ריינסטען נאטירליכסטען אונגארישען, פֿראַנצעזישען וויינע זאָווי שאַמפאניער אונד קאָנאָק.

איינע שפּעציאליטעט דער פֿירמע

„Hygea Perle“

ראָטער וויין מיט אייזען פֿיר בלוטארמע.

Echtes Specialhaus von Echten
Gramophone-Phonographie

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgasse 71.

רעזיענע אויסוואַהל פֿאן יודישען אונד העברעאישען לאַטשען. — עכטער קאָנצערט-גראַמאָפֿאָן מידיי מאַרקע „שרייבענדער ענגליש“ זאָממטייע פלאַטשען נור 35 פֿלאָריי, ניעמאָנד זאָל ד 10 בעסטע געלעגנהייט פֿערוויסען. פֿרייזקוראָנטע עט הויפּטפֿערזייכניסעס אויף פֿער- לאַנגען גראַמיס אונד פֿראַנקאָ.

זעהר ניצל'יך רחג הפסה!!!

מיניע בעריהמטע פראקטישע

טשאלענט עפען

ואלען אין קיין שום יודישע פאמיליע נישט פעהלען. ערשטע אין דער וועלט, אים מאסיווען שלאָסערבלעך, גאראנטירט 20 יאהר האלטבאר, איינזעפיהרט ביי הינדערטער-רבנים וצדיקים. מיט א ביסל האַלצקויהלען בעהייצט האלטען זיי היץ ביז מושק, מיט פערשלוס. איבער טווענדער דאנקשרייבען. פרייז: 1 אָפּען פאר 4 טעפּ פער 3 ליטער, 2 פאר בשר, 2 פאר חלב (סעפּעראטע אבטיילונגען) 11 קראנען; דעמאָ פער 4 ליטער 12 קר; 1 אָפּען פאר 6 טעפּ פער 2 1/2 ליטער, 2 פאר חלב 4 פאר בשר 12 קר, דעמאָ פער 3 ליטער 13 קר, פֿר 3 1/2 ליטער 15 קר, פער 4 ליטער 18 קר. — צו יעדען אָפּען א געדורקטע געברויכטאנצייגע. געגען אננאבע, דעמאָ פער פאָסטאנאנאהמע.

Jos. Perlberger, Oefen-Fabrikant
Myslenice, (Galizien).

חקרי לב.

יצאו לאיר חלק ג' וד'

סדר דורות ההנאים והאמוראים, מעשיהם קורותיהם, שמויהם ודעותיהם, ד"י מלבי פרס וקיסרי רומא, ברור המצב המדיני וההרבתי בזמניהם, להבין חבטה רז"ל ומאמריהם ב"ש"ם ובמדרשים. הנועה הנבולנים וה"יורעים" ביהוסם לרת הנוצריה. ושמות הכתוב כותיים, צרוקים ואיסיים. מושגי השמות משנה, הלכה, הלמ"מ ועוד הרבה.

מאת הרב ר' יהודה ליב לאנדעסבערג אב"ד סענהאלאס.

מחיר שני החלקים המכילים 360 עמודים, 2 כהרים. — הקונה ד' החלקים (730 עמודים) ישלם רק 3 בתרים, בשאר ארצות 3,50, להשיגם מאת המחבר.

Rab. L. Landesberg, Szeghalom
(Ungarn).

אשכול הכופר

מאת ר' אברהם סבע זי"ע מגולי ספרד בעל צרור המור, יצא לאור עתה על מגולת דוד בפעם הראשונה ברפוס מהודר. עם תולדות המחבר וחכמי דורו. את הכ"י השיג המו"ל בדמים יקרים. הספר חשוב בעיני כל חכמי דורנו. ראוי לחובבי תורה לחזיק בידו המו"ל, בכדי שיוכל להוציא את פ' המחבר על מס' אבות שתחת ידו. מהאנשים שקבלו את הס' על מגלת אסתר. מידי אבקש, שישלחו לי מחירו. — אני מבקש איש שיסע לחוץ לארץ למכור את הספרים.

Leiser Rosenfeld

Boryslaw (Galizien).

בית הספר הראומי בליברפול

Jewish Higher Grade School
40, West Derby st. Liverpool,
England.

אל ביה"ס הזה היחיד במינו באנגליה, ואשר בו ילמדו בני שש שנים ומעלה למודים כוללים עפ"י חכניה ב"ס גבוה באנגליה ולמודים עברים עפ"י השטה הטבעית "עברית בעברית", יתקבלו נערים גם מערים ומארצות אחרות. לחניכים כאלה יש מקום בבית מנהל ביה"ס הד"ר י"ש פוקס (שהיה לפניו עורך "המניד" וה"שבוע") ללמדם ולחנכם ברוח עמנו ושפתו, גם להכינם אל בתי הספר הגבוהים אשר באנגליה. הדבור הוא, מלבד בלשון עבר ובלשון המדינה, גם בלשונות: אשכנז, צרפת, רוסיה ופולניה. לפנות ע"פ האדרסה הנ"ל.

Achtung! 50.000 Paar Schuhe 4 Paar Schuhe für nur K. 7

Wegen Zahlungsstockung mehrerer großer Fabriken wurde ich beauftragt einen grossen Posten Schuhe tief unter den Erzeugungspreis loszuschlagen. — Ich verkaufe daher an jedermann 2 Paar Herren und 2 Paar Damen-Schnürschuhe, Leder braun oder schwarz, galoschirt mit stark genageltem Lederboden, hochelegant neueste Façon. Grösse laut Nr. u. cm. Alle 4 Paar kosten nur K. 7. Versandt per Postnachnahme

Schuh-Export
Krakau Nr. 95 Fach.
Umtausch gestattet auch Geld retour.

לשום לב!

החרום מטה מתכבד להודיע לרבים כי יסד כסאינו, כרחוב הלביני 7

בית מסחר ספרים עברים

בשכיל סוחרים ולאחרים יש פה מסחר גדול של ספרים, ש"ס, ציצית, הפיוק, מוזהב, אבנטים, מזיחות קטנות וקאפלדך ויש ביכלתו לשרת את קניני בוריות ובדיוק גדול. דרשוני ותשבעו רצון.
Abe Salke Vogelfang, Tarnów.

לחג הפסח הבא.

אגודה כורמי, התקוה" במושבות פתח תקוה בא"י מוכרת יין, קוניאק וספירט משוכחים מאד בשרים לפסח אף להמדרין מן המהדרין. הכל עומד תחת השגחת רב המושבה ומפורשים מהם תו"מ יגוהרים על כל המצות התלויות בארץ. המחירים נמוכים מאד. נשלח רק ע"י נאכנאהמט אחרי תשלומי שלושים אחוזים דמי קדימה. השילוח כל המחיר במיקרם ישיג הנחה עשרה אחוזים מהמחיר הקצוב. הכסף ישלח כעדני לאנגליה שתינא קומפני כיפו אי ישר אייני ע"פ ההתבונה:

Agudhth Kormeí Hatikwah
PESACH TIKWA bei Jaffa
Palastina

גאראנטירט פאפאוו אויך

וויסאצקי טהע

דירעקט פאן מאַקיי אימפאָרטירט

כשר לפסח

פראנקא צאלל עט פראבט

אין ארגינאל 1/8, 1/4, 1/2 פאָנדר פאקעטען בהשגחת נאמנים ובהסכמת בד"ץ במאסקווא. המחיר מן 3 כתרם עד 10 כ' פר. פאָנדר אויך רוססישע פאקעט טהע, לפתורים דאבאט. אויך לאוער טהעע מוכר כשר לפסח מן 4.50 עד 8 כ' פר. קילא. חלוק בין סארטע לסארטע 50 חר, הן על השקולים פר. קילא הן על החבשים רוס. פר. פאָנדר. — גס קאפּעע עם מחירים פר. קילא: מוכתרים שרופים, כשרים לפסח מן 2.60 עד 4 כתרם. קאפּעע בלתי שרופ מן 2.20—3 כ', פרייקוראנטים עם הכשר טאפעל גראטס.

Moskauer Theefiliale für Oestr. Ungarn
Jonatan Birnbaum, Krakau, Miodowa 3
(Sohn des Juda Birnbaum).

Wyd.: { Naftali Hof.
S. M. Lazer.

Ödpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— | 13,934.003.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.— |

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterlegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

זעהר וויכטיג!

כשר נייעסטע כראווער זעלכווארעז-פאבריק בשר מיט עלעקטרישען בעטריעב

עראפּפּעט, מיט דען מאָדערנסטען מאַשינען נאָך היינטיגענישער פאַרשריפט ווי אויך בעסטע אַרבייטסקראַפּטע אייגענעריכטעט, אָפּפּערירעט דיא פיינסטען שמאקאהאפטעסטען זעלכווארעז או. צ. : ווארסט פרימא סאלאמי, וויענער סאלאמי, ברוסט, צונגע, שינקען, ווערענעווער עמט. וויא אויך 3 מאל טאגליך פרישע ווירשטעל אונד פיינסטער פליישספעציאליטאטען צו דען בילליגסטען פרייזען.

הכשר של הכיר"צ דפה אונד פרייקוראנט וורר אויף פערלאנגען איינגעקוקט. י. גראנער עט י. טיש קראקוי מאַסאָווא 4.

כשר לפסח

שומז צערעם

הוא שומן הצמחים היחיד הנכבש בארץ הזאת מאגוזי חוכוס בפבריק שלנו.

בימי היוקר ישתמשו כשומן צערעם, כי הוא בזול ואינו נרוע משומן און. כל המלאכה מן כבישת גרעיני האגוזים עד העטיפה והמשלוח, עומדת תחת השגחת דתית מעולה ויש ערובה נאמנה במעשה השומן על כשרותו בפסח. כי

שומן הצערעם

שלנו נעשה תחת השגחת הה"ג ר' שמחה פרענקעל מפאדגורע.

Georg Schicht A. G. Aussig a. E.

כשר לפסח גענזע-פעטט

דאָהעס אינד געקאכטעס פערזענלעכע טעגליך פרישעס

Juda Zins in Husiatyn, (Galizien).

פרייע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים מכערוזאן, מפרעמיסלא ומסמרי זענרע אויף פערלאנגען.

לסוחר יין שר פסח.

בית מסחר היין הגדול של יהושע ועל-מאנאווין בקראקא קנה כשנה הזאת את כל יבול הכרמים המפוארים של הבאדון וואלדבאטט סטאלטשווא באונגארן. היין בשר לפסח כהבשר הרה"ג אכר"ק טאָל-טשווא. המחירים נמוכים והסחורה מן המבחר. כל סוחר יין כמדינה וכעיר, הרוצים ביון אונגרי מוכ של פסח יפנו אל הפרמא:

Osiat Zelmanowicz, ul. Dietl. 19
Krakau.

המרתפים כרחוב ההוא מספר 44. — טעלעפאן 783.

כשרה זעלכווארעז-פאבריק
A. Finkelstein, Lemberg,

Gołuchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארעז, בעסטע כשרה דעליקאטעסע: די פאבריק איז מיט דען מאדערנסטען בעהעלפער איי-נעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. אונד ערצייגט

נור פרימא-זארגע.

בהכשר הרה"ג ר' משה כאכ"ר האב"ד פה

כאכס ופחמים

ממכרות אשר בנליצא ופרייסען וגם קארלזעגען ופשעמסא כמקח השוה משלח ישר לכל תחנות מסלת הברזל:

D. Goldstein, Oświęcim.

מצות לפסח בזול.

דיא זייט 30 יאהרען אונטער שמרענג אַרטהאד. אויפליכט בעשטעהענדע מצות-בעקעריי מיט מאטארען-בעטריעב דעס אליאס רייז נאכפ. מ. האלץ אונג. כראָד, ליעפערט מצות אין אנערעקאנט פאַרציג-ליבער קוואליטעט צו אלערכיליגסטען רייזען. אום רעכטצייטיגען אויפמארג ווירד געבעטען.

Alois Reis Nachf. Inh. Moritz Holz
Mazzesbäckerei m. Maschinenbetr.
Ung. Brod (Mähren).

האטעל ורעסטוראציאן כשר
רבעי-יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב חכמים 13.

אייז גאזאמעטער

מיט 3 פּאַדערעקערעטע אין בעסטעס צושטאנד צו פּערקויפּען. רעפּלעקטאנטען וואָללען זיך ווענדען אן די:

Redaktion des »Kol Machsike
Hadas«, Lemberg.